

PHÂN TÍCH VÀ CẢM NHẬN ĐOẠN TRÍCH VĨNH BIỆT CỬU TRÙNG ĐÀI (TRÍCH VŨ NHƯ TÔ) – NGUYỄN HUY TƯỜNG

1. Dàn ý phân tích đoạn trích "Vĩnh biệt Cửu Trùng Đài" (trích Vũ Như Tô) - Nguyễn Huy Tường

a. Mở bài:

- Giới thiệu những nét chính về tác giả Nguyễn Huy Tường: Ông là một tác giả có thiên hướng khai thác những đề tài lịch sử khi sáng tác và có những đóng góp to lớn cho thể loại tiểu thuyết và kịch.

- Giới thiệu đoạn trích Vĩnh biệt Cửu Trùng Đài: Đoạn trích được trích trong hồi V của một vở kịch 5 hồi thành công của Nguyễn Huy Tường - Vũ Như Tô.

b. Thân bài:

- Những nét chính trong bi kịch của nhân vật Vũ Như Tô:

+ Bi kịch Vũ Như Tô là bi kịch của người nghệ sĩ có tài và có hoài bão lớn, nhưng không giải quyết được những mối quan hệ phức tạp giữa nghệ thuật và đời sống, đặc biệt là không giải quyết được thực sự đúng đắn vấn đề sáng tạo nghệ thuật cho ai và để làm gì.

+ Vũ Như Tô muốn xây dựng một công trình kiến trúc vĩ đại, tuyệt mỹ, tô điểm cho non sông và mục đích đó là hết sức cao đẹp, xuất phát từ thiên chức của người nghệ sĩ, từ lòng yêu nước và tinh thần dân tộc.

+ Nhưng trên thực tế, Cửu Trùng Đài xây trên tiền của, mồ hôi, xương máu của nhân dân và nếu được hoàn thành, nó cũng chỉ là nơi ăn chơi sa đọa của vua chúa. Vũ Như Tô đã sai lầm khi lợi dụng quyền lực của bạo chúa để thực hiện khát vọng nghệ thuật của mình, chỉ đứng trên lập trường nghệ sĩ nên trở thành kẻ đối nghịch với nhân dân.

+ Chính vì vậy, nhân dân căm hận bạo chúa, đồng thời cũng oán trách, nguyên rủa người kiến trúc sư và cuối cùng đã giết chết cả Lê Tương Dực lẫn Vũ Như Tô, đốt cháy Cửu Trùng Đài.

- Nhân vật Đan Thiềm:

+ Vũ Như Tô mê cái đẹp, Đan Thiềm mê cái tài. Đan Thiềm là tri kỉ, tri âm duy nhất ở triều đình của Vũ Như Tô.

+ Luôn động viên, khích lệ, giúp đỡ Vũ Như Tô xây đài, bảo vệ đài.

+ Là con người luôn tỉnh táo: Biết chắc đài không thành, tìm cách bảo vệ an toàn tính mạng cho Vũ Như Tô, khuyên Vũ Như Tô bỏ trốn.

+ Sẵn sàng đổi mạng sống của mình cứu Vũ Như Tô, đau đớn khi không thể cứu được người tài.

+ Đan Thiềm là nhân vật sống chết hết mình vì cái tài, cái đẹp.

- Nhận xét chung:

+ Thương cảm người nghệ sĩ có tài, có tâm, đam mê nghệ thuật, khao khát sáng tạo, sẵn sàng hi sinh tất cả cho cái đẹp, nhưng xa rời thực tế mà phải trả giá đắt bằng sinh mệnh và cả công trình nghệ thuật của mình.

+ Không có cái đẹp tách rời cái chân, cái thiện. Tác phẩm nghệ thuật không thể chỉ mang cái đẹp thuần túy, mà phải có mục đích phục vụ nhân dân. Người nghệ sĩ phải có hoài bão

lớn, có khát vọng sáng tạo những công trình vĩ đại cho muôn đời, nhưng cũng phải biết xử lý đúng đắn mối quan hệ giữa khát vọng đó với điều kiện thực tế của cuộc sống, với đòi hỏi của muôn dân.

+ Xã hội phải biết tạo điều kiện sáng tạo cho các tài năng, vun đắp tài năng quý trọng nâng niu những sản phẩm nghệ thuật đích thực.

c. Kết bài:

- Khái quát lại những nét tiêu biểu về nội dung và nghệ thuật của đoạn trích.

- Đoạn trích đặt ra vấn đề có ý nghĩa muôn thưở về cái đẹp, và mối quan hệ giữa nghệ sĩ và nhân dân, đồng thời tác giả bày tỏ niềm cảm thông, trân trọng đối với nghệ sĩ tài năng, giàu khát vọng nhưng lại rơi vào bi kịch.

2. Phân tích đoạn trích "Vĩnh biệt Cửu Trùng Đài" (trích Vũ Như Tô) - Nguyễn Huy Tưởng

Từ xưa đến nay thể loại về kịch chiếm một vị trí rất quan trọng trong văn học Việt Nam, kịch là một trong những thể loại văn học đặc sắc và trong nền kịch Việt Nam không thể bỏ sót cái tên Nguyễn Huy Tưởng với vở kịch nổi tiếng "Vũ Như Tô". Đây là tác phẩm đa được nhà văn thể hiện ra những quan điểm của mình về những mối quan hệ phức tạp giữa nghệ thuật và cường quyền và đó là sự phức tạp giữa nghệ sĩ và nhân dân và hơn nữa đáng nói đó là văn hóa dân tộc nữa. Và trong vở kịch "Vũ Như Tô" thì đoạn trích "Vĩnh biệt Cửu Trùng Đài" là một trong những đoạn trích hay thể hiện rõ nhất bi kịch cũng như quan niệm của tác giả được gửi gắm qua đoạn trích".

Tác giả đã dựng lên nhân vật Vũ Như Tô - một kiến trúc sư thiên tài bị vua Lê Tương Dực bắt xây dựng Cửu Trùng Đài để làm nơi hưởng lạc, vui chơi với các cung nữ vốn là một nghệ sĩ chân chính gắn bó với nhân dân, cho nên mặc dù bị Lê Tương Dực dọa giết, Vũ Như Tô vẫn ngang nhiên chửi mắng tên hôn quân ấy và kiên quyết từ chối xây Cửu Trùng Đài (hồi I).

Nhân vật Đan Thiềm được tác giả giới thiệu là một cung nữ đã thuyết phục Vũ Như Tô chấp nhận yêu cầu của Lê Tương Dực, lợi dụng quyền thế và tiền bạc của hần, trở hết tài năng để xây dựng cho đất nước một tòa lâu đài vĩ đại bền như trăng sao, có thể tranh tinh xảo với hóa công để cho dân ta nghìn thu còn hãnh diện.

Mở đầu tác phẩm là tiếng hoảng hốt của Đan Thiềm, khuyên Vũ Như Tô hãy mau trốn đi. Cơn biến loạn xảy ra ở kinh thành nên tình trạng của Vũ Như Tô hết sức nguy hiểm, nhưng Vũ Như Tô lại nhất định không trốn, không nghe lời khuyên của Đan Thiềm bởi "Những người quân tử không bao giờ sợ chết. Mà vạn nhất có chết, thì cùng phải để cho mọi người biết rằng công việc mình làm chính đại quang minh. Tôi sống với Cửu Trùng Đài, chết cũng với Cửu Trùng Đài. Tôi không thể xa Cửu Trùng Đài một bước. Hồn tôi để cả ở đây, thì tôi chạy đi đâu?". Ông hi sinh hết mình cho nghệ thuật, ông cố thủ ở lại cũng mong Cửu Trùng Đài sẽ được hoàn thiện, để tranh tinh xảo với hóa công. Nhưng ông nào biết, chính quyết định đó đã khiến ông nhận lấy cái chết oan nghiệt, đến cả lúc chết ông vẫn không thể lí giải vì sao mình phải chết.

Khi nhận lời xây dựng Cửu Trùng Đài bản thân Vũ Như Tô đã mắc phải sai lầm trong suy nghĩ và hành động. Vũ Như Tô mượn uy quyền và tiền bạc của Lê Tương Dực để thực hiện giấc mộng Cửu Trùng Đài. Nhưng tiền bạc đó chính là công sức, của cải của nhân dân, ông chỉ nhìn thấy cái bề nổi khi xây dựng xong Cửu Trùng Đài, mà không nhận ra phần sâu của sự việc. Cửu Trùng Đài càng đến ngày hoàn thiện thì mâu thuẫn giữa ông với nhân dân càng lớn dần, họ căm ghét Vũ Như Tô bởi ông đã hạ lệnh giết chết những người bỏ trốn để duy trì kỉ luật trên công trường. Đó là hành động hết sức tàn nhẫn, đặt công trình

lên trên tính mạng của thợ thuyền. Vũ Như Tô đã biến thành một kẻ đáng sợ, người dân không còn thấy hình ảnh của Vũ Như Tô gần gũi với nhân dân đâu nữa. Vì xây Cửu Trùng Đài mà cuộc sống của nhân dân ngày càng cực khổ. Vũ Như Tô là một thiên tài nhưng không phải là một hiền tài. Ông không thấu hiểu nỗi thống khổ của nhân dân.

Khi theo dõi đoạn trích, chúng ta có thể nhận thấy mâu thuẫn thứ hai trong đoạn trích này không đâu khác đó chính là mâu thuẫn giữa những quan niệm nghệ thuật thuần túy lâu đời đối với cả những lợi ích thiết thực của quần chúng nhân dân trong việc xây dựng lên một Cửu Trùng Đài. Có thể thấy được trong tác phẩm này dường như ta lại thấy Vũ Như Tô là một người nghệ sĩ và ông lại rất có tâm và hết lòng vì nghệ thuật. Có lẽ chính vì thế mà ông luôn luôn muốn cống hiến cho đất nước mình những công trình nghệ thuật đẹp đẽ. Thế nhưng bản thân ông chính là một người nghệ sĩ ông lại như không nhận thức cho ra được mối quan hệ khăng khít giữa nghệ thuật và cả đời sống cho nên chính ông cũng đã mắc sai lầm và dẫn tới cái chết thương tâm. Hay ở cả nhân vật Đan Thiềm cô đã cho lời khuyên Vũ Như Tô nhưng lại không hề vì một mục đích nào khác. Cô như một người bạn tri kỷ của Vũ Như Tô những cũng chính vì không nhận thức được mối quan hệ đó nên cũng đã có kết cục thảm hại.

Vũ Như Tô đã xây dựng Cửu Trùng Đài thành một công trình nghệ thuật lớn, vĩ đại vì thế cho nên nó rất tiêu tốn một lượng ngân khố của quốc gia. Mà dường như tất cả ngân khố quốc gia lại chính là nhân dân làm ra chứ phải là một ai hết. Chính vì lẽ đó mà việc xây dựng càng lớn, càng nguy nga thì nhân dân càng khổ nhiều hơn. Có thể nói Cửu Trùng Đài được xây dựng bằng xương máu của những người dân vậy. Còn Vũ Như Tô là một người nghệ sĩ tài ba, ông có tài thật đó nhưng lại xa rời thực tế, chỉ lo cho lý tưởng của mình cho nên nhận lấy kết quả đáng buồn.

3. Cảm nhận đoạn trích "Vĩnh biệt Cửu Trùng Đài" (trích Vũ Như Tô) - Nguyễn Huy Tưởng

Nguyễn Huy Tưởng đã tạo nên một câu chuyện về nhân vật Vũ Như Tô từ một sự kiện lịch sử có thật ở thế kỷ XVI, Nguyễn Huy Tưởng đã hư cấu, sáng tác vở kịch Vũ Như Tô, một vở kịch hiện đại có yếu tố bi kịch, đặt ra vấn đề có tầm quan trọng: số phận của nghệ thuật và của người nghệ sĩ trong hoàn cảnh đất nước bị chìm đắm trong chế độ phong kiến thối nát.

Tác giả đã xây dựng một nhân vật trung tâm của vở kịch hết sức đặc biệt, đó là người nghệ sĩ tài ba, ngàn năm chưa dễ có một người như Vũ Như Tô. Người kiến trúc sư thiên tài này có lý tưởng nghệ thuật, ham mê cái đẹp và khao khát sáng tạo cái đẹp nhưng không nhận thức được mâu thuẫn giữa lý tưởng nghệ thuật và hoàn cảnh thực tế của nhân dân đang bị đày đọa, giết hại trong việc xây Cửu Trùng Đài nên cuối cùng phải trả giá bằng sinh mệnh bản thân thật bi thảm.

Vũ Như Tô vẫn không thể thoát ra khỏi trạng thái mơ màng, ảo vọng của chính mình. Ông không tin rằng, công trình cao cả mình làm lại có thể xem là tội ác, cũng như không thể tin sự quang minh chính đại của mình lại bị rêu rúng, nghi ngờ. Sự vỡ mộng của Vũ Như Tô vì thế đau đớn, kinh hoàng gấp bội so với Đan Thiềm. Nỗi đau ấy bộc lộ thành tiếng kêu bi thiết và âm điệu não nùng, khắc khoải chẳng những trở thành âm hưởng chủ đạo bao trùm đoạn kết đã đành, mà còn là một thứ chủ âm dội ngược lên toàn bộ những phần trước của vở kịch. "Ôi mộng lớn! Ôi Đan Thiềm! Ôi Cửu Trùng Đài!". Đó cũng là những tiếng kêu cuối cùng của Vũ Như Tô khi ngọn lửa oan nghiệt đang bùng bùng thiêu rụi Cửu Trùng Đài, ngay sau đó tác giả của nó bị dẫn ra pháp trường. Trong tiếng kêu ấy, mộng lớn, Đan Thiềm, Cửu Trùng Đài đã được Vũ Như Tô đặt kế tiếp nhau, nỗi đau mất mát như nhập hòa làm một, một nỗi đau bi tráng tột cùng.

Tận mắt chứng kiến Nguyễn Vũ tự sát, nghe tên nội giám thông báo kẻ phá, người đốt cửa Trùng Đài, Vũ Như Tô vẫn cho là điều vô lí. Nghe tiếng quân lính reo hò truy tìm mình để phanh thây, Vũ Như Tô vẫn cố đấu lí với số phận và cuộc đời: Có lí gì để họ giết tôi? Đứng trước quân khởi loạn gươm giáo sáng lòe, Vũ Như Tô tự trấn an: Đời ta chưa tận, mệnh ta chưa cùng. Ta sẽ xây một tòa đài vĩ đại để tạ lòng tri kỉ. Bị ra lệnh dẫn về trình chủ tướng, Vũ Như Tô vẫn hi vọng sẽ có thể phân trần giảng giải cho người đời biết rõ nguyện vọng của ta. Ông dường như không hề nghe thấy tiếng cười âm ỉ và lời quát tháo của quân lính. Mà không biết mấy nghìn người chết vì Cửa Trùng Đài, mẹ mất con, vợ mất chồng vì mà đó ư? Người ta oán mà còn hơn oán quý. Ông vẫn say sưa trong giấc mộng Cửa Trùng Đài: Vài năm nữa, đài Cửa Trùng hoàn thành, cao cả, huy hoàng, giữa cõi trần lao碌, có một cảnh Bồng Lai...

Nguyễn Huy Tưởng đã xây dựng nhân vật Vũ Như Tô cùng với khát vọng nghệ thuật cao cả, nhưng khát vọng nghệ thuật ấy lại xa rời thực tế. Vũ Như Tô và Đan Thiềm coi Cửa Trùng Đài là cả phần xác lẫn phần hồn của cuộc đời mình. Vì nó mà Vũ Như Tô chấp nhận làm việc cho hôn quân bạo chúa. Vì nó mà dù bị thương trên công trường, ông vẫn tiếp tục chỉ đạo công việc. Cũng vì nó, để giữ gìn kỉ luật, ông buộc phải trị tội những người thợ bỏ trốn. Cũng lại vì nó mà ông quyết ở lại trong cung cấm, giữa cơn biến loạn để bảo vệ không phải mạng sống của mình mà là bảo vệ Cửa Trùng Đài - sinh mạng nghệ thuật của cả đời ông.

Có thể nói rằng thông qua đoạn trích này ta như thấy nó có đầy đủ các yếu tố để làm nên một vở kịch hấp dẫn, dường như tất cả các xung đột kịch được nhà văn tổ chức lồi cuốn hấp dẫn. Chính cái không khí nhịp điệu thì dường như cứ tăng tiến dần dần lên tạo nên một tính chất gay gắt của xung đột kịch. Nhà văn cũng đã thật tài tình khi thất núi sau đó lại mở nút nhưng kết cục vẫn là bi kịch. Qua đây Nguyễn Huy Tưởng như cũng đã thể hiện quan niệm nghệ thuật phải gắn liền với cuộc sống đời thường. Nghệ thuật chân chính nhất thì không thể tách rời cuộc sống.